

‘Τα κρίση-μα Σεμινάρια’
Πνευματικό Κέντρο Δήμου
Αθηναίων. 19 Μαρτίου 2013

ΤΑ «ΔΗΜΟΣΙΑ ΑΓΑΘΑ» ΣΤΗΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ. Η ΕΝΝΟΙΑ, ΕΦΑΡΜΟΓΕΣ, ΚΡΙΤΙΚΗ

Λεωνίδας Λουλούδης

Γεωπονικό Πανεπιστήμιο Αθήνας

Αθήνα
Μάρτιος 2013

Αντί προλόγου.....

‘(..) στην εποχή πριν το κράτος δεν μπορεί να υπάρξει σαφής διάκριση μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού, κάθε μόνιμος θεσμός μπορεί, με το πέρασμα του χρόνου, να καταστεί τμήμα μιας κρατικής δομής, ακόμα και αν αρχικά δεν προοριζόταν να έχει μια τέτοια λειτουργία (..)’

Joseph R. Streyer (1904-1997)

Γιατί γεννήθηκε το κράτος. Εξουσία, ιδεολογία και θεσμοί στην αυγή της νεότερης Ευρώπης, ΠΕΚ 2012

Η πολιτική επικαιρότητα των «δημόσιων αγαθών»

Διακήρυξη Ομάδας Επιφανών Γεωργοοικονομολόγων (2012)

www.reformthecap.eu

- Κοινή Αγροτική Πολιτική, προγραμματική περίοδος 2013-2020: επανασχεδιασμός ενίσχυσης θετικών αποτελεσμάτων
- Στόχοι:
 1. Οικονομική αποτελεσματικότητα και ανταγωνιστικότητα
 2. Ασφάλεια τροφίμων
 3. Διανομή εισοδήματος
 4. Αγροτικά δημόσια αγαθά (προστασία περιβάλλοντος, διατήρηση τοπίου, πρότυπα τροφίμων, αγροτική ανάπτυξη)

Νεοκλασική θεωρία

- Σε συνθήκες **ελεύθερης αγοράς**, τα ιδιωτικά αγαθά ανταλλάσσονται μέσω αυτής
- Η **προσφορά και ζήτηση** συναντώνται μέσω ενός αποκεντρωμένου μηχανισμού **τιμολόγησης**
- Οι αγορές είναι αποτελεσματικές όταν είναι ορισμένα τα **δικαιώματα ιδιοκτησίας, χαμηλά τα κόστη συναλλαγής και πλήρης η πληροφόρηση**
- Η **άριστη κατά Pareto κατανομή** των μέσων παραγωγής

Περί της έννοιας του «καθαρού» δημόσιου αγαθού

- **ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΜΗ ΑΠΟΚΛΕΙΣΜΟΥ.** Δημόσιο είναι το αγαθό από το οποίο ο καθένας ξεχωριστά να μπορεί να αποκομίζει συγχρόνως υπηρεσία ίσης ποσότητας και ίδιας ποιότητας με τη συνολικά παρεχόμενη από το αγαθό, π.χ. εθνική άμυνα
- **ΙΔΙΟΤΗΤΑ ΑΔΙΑΙΡΕΤΟΤΗΤΑΣ.** Δημόσιο είναι το αγαθό από το οποίο όλοι μπορούν συγχρόνως να χρησιμοποιούν και να ικανοποιούνται εξίσου από αυτό, χωρίς η ικανότητα του ενός να μειώνει την ικανοποίηση του άλλου, π.χ. αντιπλημμυρικό έργο

Η «αχίλλειος πτέρνα» της νεοκλασικής θεωρίας: ο άριστος εφοδιασμός της κοινωνίας με δημόσια αγαθά

- Ιδιότητα μη αποκλεισμού και αρχή αδιαιρετότητας.
Συμπεριφορά «τζαμπατζή» (free rider effect)
- Το δημόσιο αγαθό δεν έχει τιμή μέσω ελεύθερης αγοράς
- Υπερ-εκμετάλλευση δημόσιου αγαθού, π.χ. “the tragedy of the commons” (G. Hardin, 1968), οι ελληνικοί βοσκότοποι
- Υπο-προσφορά δημόσιου αγαθού, π.χ. αγροτικό περιβάλλον
- Για πλειονότητα αγαθών σχεδόν αδύνατη η οριοθέτηση καθαρά δημόσιου και καθαρά ιδιωτικού
- Σημείωση, βλ. Δ.Π. Καραγιωργα, Δημόσια Οικονομική 1, Οι Οικονομικές Λειτουργίες του Κράτους. Εκδ. Παπαζήσης, 1979.

Σάκης Καράγιωργας (1930-1985)

Βαθμός Δημοσιό-τητας (Publicness): μέγιστος πληθυσμός δυνάμενος να καταναλώσει το δημόσιο αγαθό

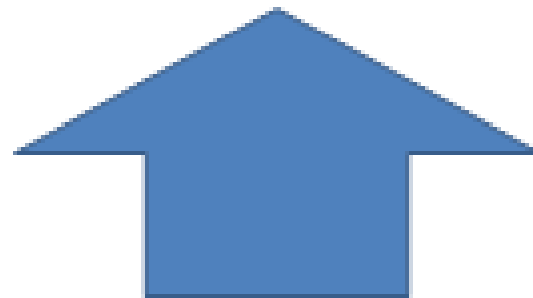
Χαμηλός	Μεσαίος		Υψηλός
Ιδιωτικά αγαθά	Ομαδικά αγαθά	Μη καθαρά δημόσια αγαθά	Καθαρά δημόσια αγαθά
Διαιρετά	Αδιαίρετα για μικρή ομάδα χρηστών	Αδιαίρετα	Αδιαίρετα
Αποκλειστικά	Αποκλειστικά	Αποκλειστικά μόνο με υψηλό κόστος συναλλαγής	Μη αποκλειστικά
Αποκλειστικά και διαιρετά	Αποκλειστικά αλλά συρρίκνωση όταν ο αριθμός χρηστών αυξάνει	Αποκλειστικά, αν είναι δυνατόν τεχνικά αλλά, ως εκ τούτου, με υψηλό κίνδυνο συρρίκνωσης	Αποκλεισμός αδύνατος τεχνικά. Υψηλός βαθμός αδιαιρετότητας, δυνατή κάποια συρρίκνωση
Παραδείγματα: • Σιτάρι • Ξυλεία	Παραδείγματα: • Ιδιωτικά πάρκα • Γήπεδα γκολφ	Παραδείγματα: • Δημόσια πρόσβαση σε γεωργική γη • Τοπία και περιοχές ειδικών χαρακτηριστικών	Παραδείγματα: • Σταθερό κλίμα • Αέρας υψηλής ποιότητας • Βιοποικιλότητα • Τοπία χωρίς αξία χρήσης

‘Εξωτερικές οικονομίες’ και ‘εξωτερικές επιβαρύνσεις’...

..Όταν η αγορά αδυνατεί να
ενσωματώσει («εσωτερικεύσει»)
στις τιμές **ολόκληρο το όφελος** που
αποφέρει ή **ολόκληρο το κόστος** που
συνεπάγεται η παραγωγή ή η
κατανάλωση ενός αγαθού

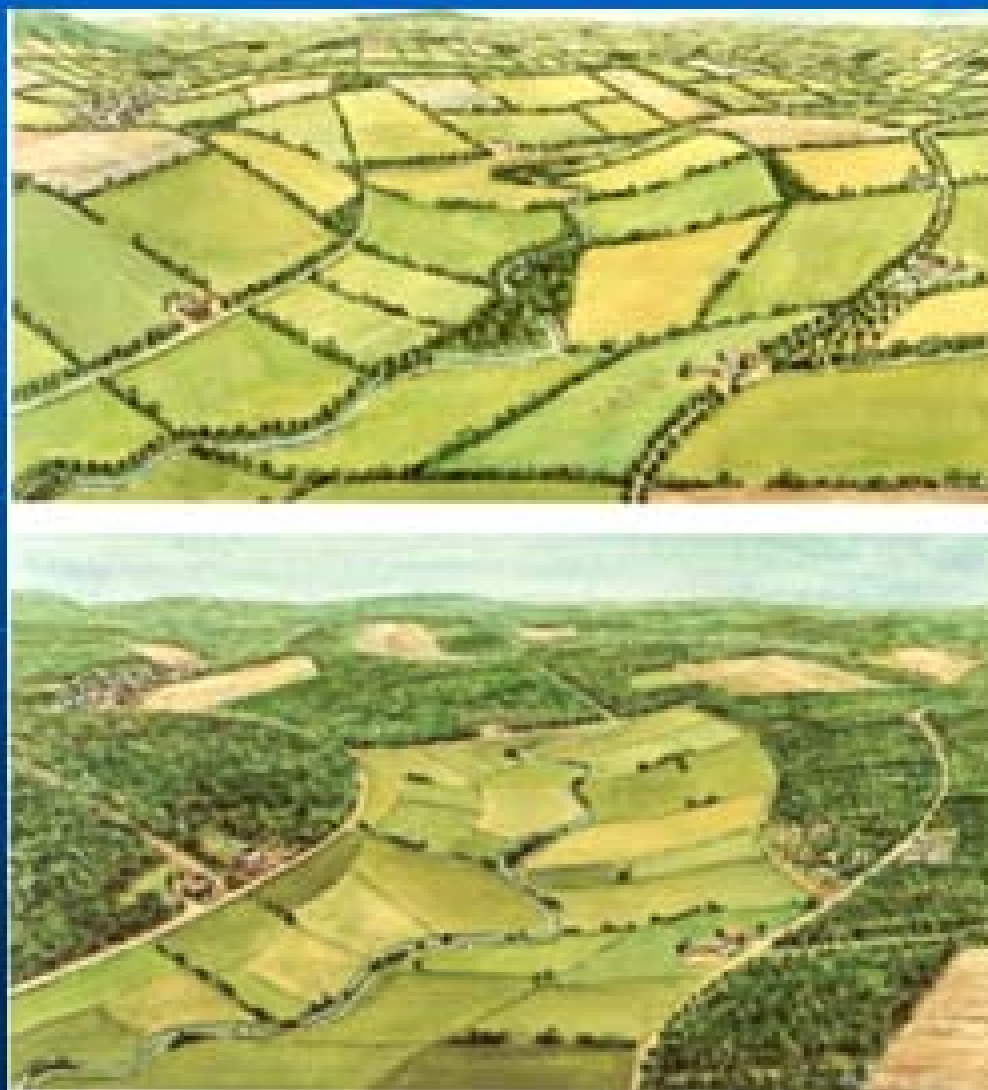
Συμπτωματικά Δημόσια Αγαθά (‘θετικές
εξωτερικότητες’) από τη γεωργία,

..αν λόγω τεχνολογικής εξέλιξης και
οικονομικής αποδοτικότητας τα κόστη
ευκαιρίας αυξάνουν, συρρίκνωση
δ.α., π.χ. εκτατικά (extensive) γεωργικά
συστήματα

Οικονομικά κίνητρα
από το κράτος

«παραδοσιακό» τοπίο κλειστών (περιφραγμένων) αγρών και
«νέωτερό» τοπίο με εκτεταμένη χρήση (παραγωγικής-ψαχθυαγωγικής)

Προστασία Δημόσιων Αγαθών (απειλή περιβαλλοντικής βλάβης-‘αρνητικές εξωτερικότητες’).

1. Συμφωνία αποδεκτών **στόχων**
2. **Ενθάρρυνση** γεωργών προς επίτευξη των στόχων, π.χ. διατήρηση μορφολογίας τοπίου
3. Ποιος αναλαμβάνει **το κόστος**;
4. Απάντηση: ορισμός των **δικαιωμάτων ιδιοκτησίας**
5. Αρχή **‘Ο Ρυπαίνων Πληρώνει’** (PPP), π.χ. οι γεωργοί
6. Θέσπιση **υποχρεωτικών προτύπων** (standards) και **ποινών**.
7. **Καμία αποζημίωση** γεωργών για αυτή την υποχρέωση

Συμπέρασμα και ερώτημα

- Όταν ορισμένα δημόσια αγαθά που παρέχονται συμπτωματικά απειλούνται, **το κράτος ή άλλη διοικητική αρχή οφείλουν να εξασφαλίσουν την προσφορά τους στο αιτούμενο ύψος της κοινωνικής ζήτησης**
- Ποια είναι η κατάλληλη **κλίμακα αυτής της παρέμβασης;**

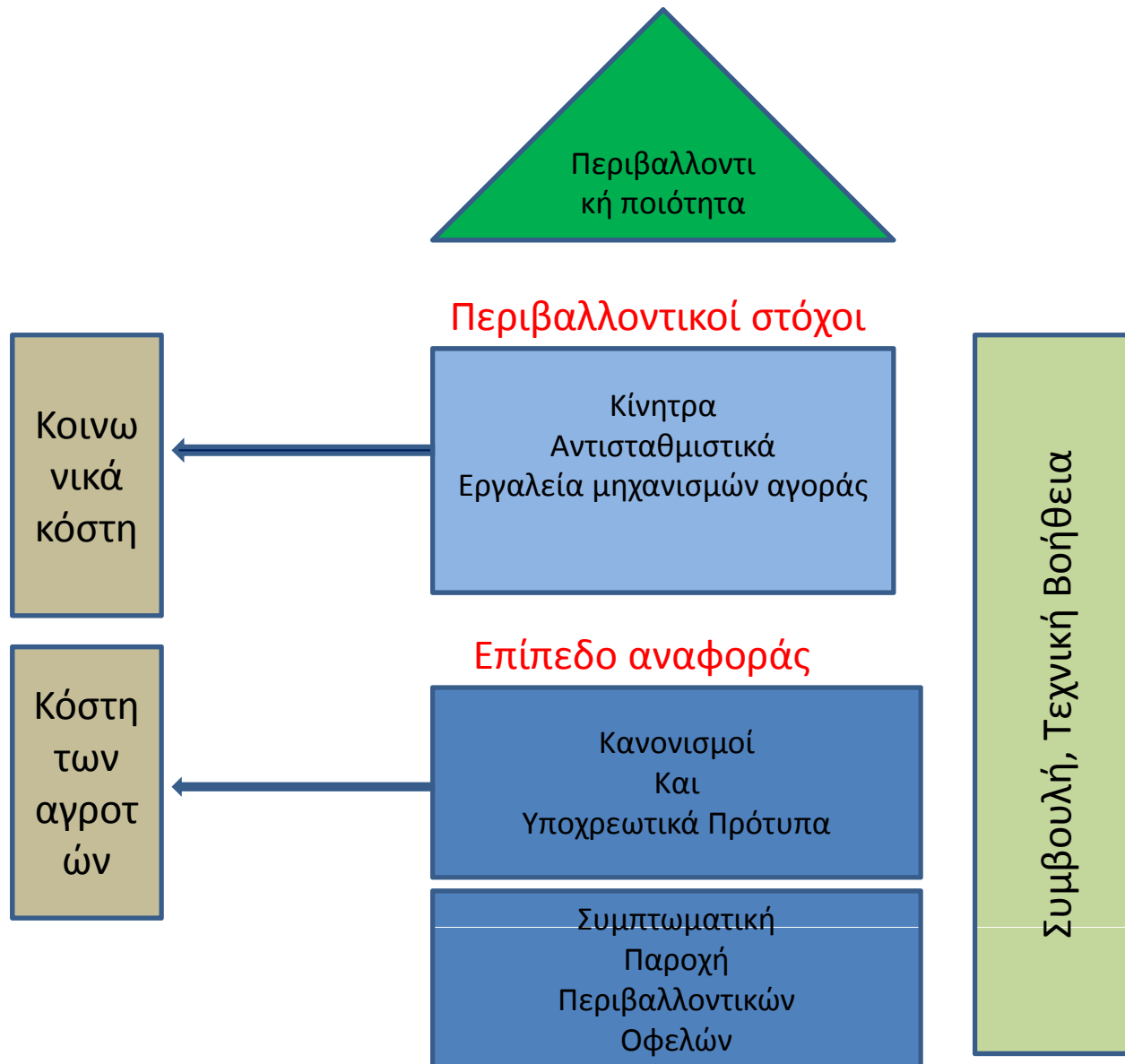
Η κλίμακα της παρέμβασης

- ‘τοπικά’ δ.α.-απόφαση άμεσης κοινότητας
- ‘υπερτοπικά ή ‘παγκόσμια’ δ.α.-διεθνείς θεσμοί πολιτικής
- ‘τοπικά’ δ.α. παγκόσμιας σημασίας: ‘μη αξίες χρήσης’ (non-use values), υψηλός βαθμός Publicness, π.χ., απειλούμενα είδη

ΟΟΣΑ: το επίπεδο αναφοράς (reference level)

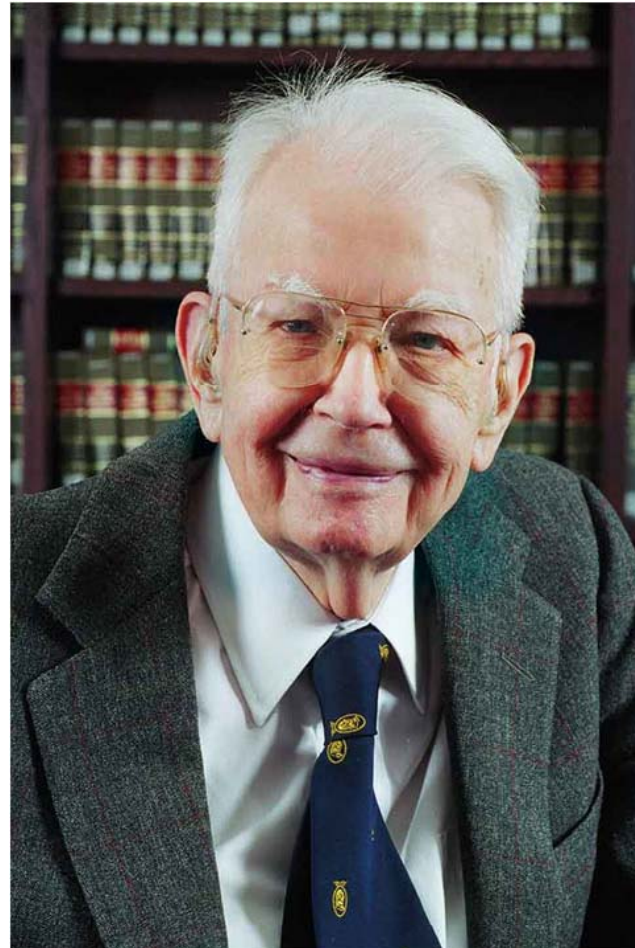
- Επίπεδο αναφοράς ορίζεται ως η **διαχωριστική γραμμή** μεταξύ **‘αρνητικών εξωτερικοτήτων’** (το κόστος πληρώνει ο γεωργός) και **‘θετικών εξωτερικοτήτων’** (το κόστος πληρώνει ο καταναλωτής ή ο φορολογούμενος)
- Προϋπόθεση (ανοικτή): ο ορισμός υφιστάμενων ή επανορισμός δικαιωμάτων ιδιοκτησίας κοινωνικού ενδιαφέροντος

Περιβαλλοντικοί στόχοι και επίπεδο αναφοράς

Το 'Θεώρημα του Κους' (R. Coase)

- Η άριστη κατανομή των πόρων προκύπτει από το μεγαλύτερο εφικτό όφελος, ανεξάρτητα από την αρχική οριοθέτηση των δικαιωμάτων ιδιοκτησίας. Σε ποιόν θα αποδοθούν τα δικαιώματα ιδιοκτησίας ή που θα ορισθεί το επίπεδο αναφοράς είναι ζήτημα μόνον θεσμικής παράδοσης, πολιτικής ιστορίας και θεωρήσεων περί δικαιοσύνης και ισότητας. Μέσω αυτής της διαδικασίας, ξεκινώντας από τα δικαιώματα, εσωτερικεύονται περιβαλλοντικά οφέλη σε μια οικονομική συναλλαγή (transaction) με συμφέρον κόστος
- Συνεπώς τα επίπεδα αναφοράς είναι κοινωνικά προσδιορισμένα

Κριτική (I)

η 'ακραία συντηρητική άποψη'	το κράτος δεν παρεμβαίνει (R. Coase), ο παραγωγός αποζημιώνεται για περιορισμό ρύπανσης, υψηλό κόστος συναλλαγής η αγορά αδυνατεί
η 'λιγότερο συντηρητική άποψη'	αναγκαία η κρατική παρέμβαση, χωρίς απαγορεύσεις, έμμεσος παρεμβατισμός, (καθολικός) φόρος/μονάδα προϊόντος/ρύπανσης, δικαιώματα ρύπανσης (Pigou et al.)
η 'προοδευτική φιλελεύθερη άποψη'	νομική αυστηρότητα-όρια ζημιάς (J.K. Galbraith), οι επιχειρήσεις αποφασίζουν εντός αυτού του πλαισίου
ριζοσπαστική άποψη	Τεράστια transaction costs, κάποια μορφή κοινωνικού σχεδιασμού
μαρξιστική άποψη	Παρεμβάσεις στην οργάνωση της παραγωγής και στην ιδιοκτησία των μέσων παραγωγής

Κριτική (II)

- Ο μηχανισμός της αγοράς αδυνατεί εντελώς να εφοδιάζει την κοινωνία με δημόσια αγαθά απόλυτης αδυναμίας αποκλεισμού
- ο πολιτικός μηχανισμός με ψηφοφορία, κρατικό εξαναγκασμό και διοικητική γραφειοκρατία δίνει λύσεις που, όμως, δεν έχουν αποδειχθεί άριστες (κατά Pareto), όπως θα ήθελε η νεοκλασική θεωρία...

Δ.Π. Καράγιωργας, op.cit.

Η διαχείριση των Πόρων Κοινού Αποθέματος (ΠΚΑ)

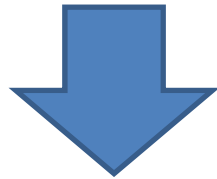
Έλινορ Όστρομ (1933-2012)

- *‘(..) να αναρωτηθούμε πώς θα αρχίσουμε να γεφυρώνουμε το χάσμα ανάμεσα στις τρέχουσες θεωρίες συλλογικής δράσης και στα εμπειρικά παραδείγματα συλλογικής δράσης σε καταστάσεις ΠΚΑ (..)’*

Στο, Η διαχείριση των Κοινών Πόρων. Εκδ. Καστανιώτης, 2002

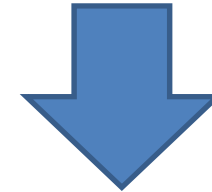
ΚΡΙΤΙΚΗ (III) κατά Έλινor Όστρομ

ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΕΙΣ

- Η συνεργασία είναι αδύνατη στη διαχείριση ΠΚΑ στα τρία μοντέλα:
- ‘Τραγωδία κοινών πόρων’ (Hardin, 1968)
- ‘Παίγνιο του διλήμματος του φυλακισμένου’ (Tucker, 1950s)
- ‘Λογική συλλογικής δράσης του (Olson, 1965)

ΠΡΟΤΑΣΗ

- Εμπειρικές μελέτες των θεσμών σε πραγματικές καταστάσεις.
- Έλεγχος των υποθέσεων:
 1. Πλήρους πληροφόρησης
 2. Μηδενικού κόστους επιτήρησης
 3. Σταθερής δομής
 4. Ανεξάρτητης δράσης

ΚΡΙΤΙΚΗ (IV)

Ο 'μεθοδολογικός ολισμός'

- Η θεωρία της 'κοινωνικής κατασκευής'
- Αφετηρία: η σημασία των θεσμών (δημιουργούνται από τους ανθρώπους και διαμορφώνουν τους ανθρώπους)
- Ακόμη και στα «N»IE οι θεσμοί είναι εξωτερικοί περιορισμοί χρήσιμοι για την ελαχιστοποίηση του κόστους συναλλαγών (ατομοκεντρικό μοντέλο)
- Στο μεθοδολογικό ολισμό τα κοινωνικά φαινόμενα εξηγούνται με αναφορά σε άλλα κοινωνικά φαινόμενα
- Τόσο τα δρώντα υποκείμενα (agents) όσο και οι δομές (structures) είναι μη αναγώγιμες οντότητες και αναπόσπαστες στην ερμηνεία των κοινωνικών φαινομένων

DOI: 10.1002/for

KOIMOI

STYRENE POLYMERIZATION

E - Pentru informații în vederea, în vederea
informațiilor, veți găsi informațiile
pe care le găsiți.

und andere, vorwiegend, aber nicht ausschließlich, in der Umgebung der Stadt zu finden, ist eine weitere Besonderheit. Hinsichtlich der in der Umgebung der Stadt zu findenden Arten ist zu bemerken, dass die Artenvielfalt in der Umgebung der Stadt höher ist als in der Stadt selbst. Dies ist auf die größere Fläche der Umgebung der Stadt zurückzuführen, die eine größere Vielfalt an Lebensräumen und Lebensbedingungen bietet.

[illegible]

ΧΙΛΑΡΙ ΓΟΥΕΙΝΦΑΙΤ:

Τα σκουλαρίκια ας είναι
ιδιωτικά, το νερό όμως όχι!

Wie äußern sich die Identifizierungen?

[illegible]

Οι ιδιωτικοποιήσεις δεν αποτελούν σε καμία περίπτωση μεγάλο πρόβλημα. Το πιο σημαντικό παράδειγμα είναι αυτό

[illegible]